

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispytatio IX. DE septimo effectu Excommunicationis maioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

DISPUTATIO IX.

De septimo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

*Utrum Excommunicatio maior priuet
omni communicatione fidelium.*

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare omni communicatione fidelium (id est baptizatorum) per modum commercij, societatis & conuersionis, quo excommunicatus priuatur tractare cum fidelibus, & ab eis tractari, vt generaliter constat ex cap. pænult. de Sententia excommunicat. dum de excommunicatione maiori dicitur, quod separet à communicatione fidelium; & specialiter ex can. *Excommunicatus*, & ex can. *Cum excommunicato*, & ex can. *Qui communicauerit*, & ex can. *Ad mensam*. 11. qu. 3. & ex cap. *Illud*. 5. de Clerico excommunicato, & Extrauagante *Ad emendanda scandala*, & ex alijs Iuribus, ex quibus desumptæ sunt quinque voces hoc versu contentæ:

Os, orare, uale, communio, mensa, negantur.

Quibus significantur actiones, in quibus excommunicatus prohibitus est communicare cum fidelibus, & fideles cum illo.

Explicemus ergo quid per singulas dictas voces & particulas significetur & prohibeatur.

In primis per particulam *os* significatur & prohibetur osculum pacis; quod expresse prohibetur in Iure: & sub osculo comprehenditur quodcumque signum beneuolentiæ, vt amplexus, missio muneris, & receptio illius. Per *os* etiam significatur alloqui, siue per verba, siue per literas, siue per nutus, & etiã audire, vt communiter exponunt Doctores.

Per particulam *orare* significatur & prohibetur communicare in recitando aut cantando idem diuinum officium simul, aut alternatim, & etiam in illud & in idem Sacrum audiendo, in quo Doctores conueniunt contra Durandum; qui existimat, non esse prohibitum audire idem Sacrum cum excommunicato, quasi id non sit communicare cum excommunicato, sed tantum cum dicente Sacrum, in quo sanè fallitur. Quod si excommunicatus idem officium aut Sacrum velit audire, reiiciendus est ab alijs, adhuc vi, si opus fuerit, sed absque scandalo & percussione; & si ei non possit, cessandum est adhuc à Sacro, quamuis inchoatus sit Canon, si consecratio non sit inchoata, quia hac inchoata illo non exeunte omnes tenentur exire, & Sacerdos cum solo ministro procedere, vsque ad consumptionem, & reliqua in Sacristia perficere. Quod si excommunicatus sit in templo, & non causa audiendi diuina, neque ad ea attendens, quamuis necessariò audiat, eiiciendus non est, sed permittendus. Addidimus *idem officium & Sacrum*, quia audire diuersum, quamuis in eodem templo & tempore, non est prohibitum; quia id non est communicare cum excommunicato.

Per particulam *uale* significatur & prohibetur omnis salutatio honorifica; & non tantum verbalis est prohibita, sed etiam alijs signis facta, vt aperiendo caput, aut assurgendo, vt contra Angelum

& Sayrum docent Vasquez dub. 8. & Egidius disput. 14. dub. 4. quia est quedam communicatio: & non tantum prohibetur salutatio, quando fit animo salutandi, sed etiam quando non fit eo animo, sed ne quis se ostendat inurbanum, vt contra Nauarrum & Henriquez docet Suarez disp. 15. sect. 1. *Suarez*. quia illa est vera salutatio exterior, & vera communicatio. Addimus, *omnis salutatio honorifica*; quia salutatio deprecatoria, vt *Deus te illuminet*, aut *redducat*, non prohibetur, vt deducitur ex c. *Responsio*. 43. de Sententia excommun. Et non tantum est prohibita salutatio, sed etiam resalutatio, vt contra Henriquez & Egidiu docet Auila c. 6. d. 9. dub. 9. *Auila*.

Per particulam *communio* significatur & prohibetur quæcumque cooperatio seu societas in negotio aliquo gerendo, quæ reliquis quatuor vocibus non significatur, vt docent communiter Doctores, quia ex vi excommunicationis generaliter quæcumque communicatio humana prohibetur. Ex vi ergo dictæ particule significatur & prohibetur cohabitare, & simul vt comites iter agere, communicare in Sacramentis, & in quocumque humano contractu, vt emptionis, & venditionis, & donationis. Contractus autem quamuis prohibiti sint, sunt tamen validi, vt contra nonnullos docent Vasquez dub. 8. Egidius dub. 12. & communiter Doctores, *Vasquez*, & deducitur ex c. vlt. de Pœnis, in 6. & ex c. *Cum illorum*. 32. de Sententia excommun. & ex c. *Significasti*. 6. de eo qui duxit, & ex c. *Infer dilector*. 8. de Donationibus. Testamentum quoque & institutio heredis validè sunt, quamuis illicitè, cum sint quedam communicatio, quamuis non loquendo cum excommunicato, sed ei tribuendo, aut ab eo recipiendo.

Tandem per particulam *mensa* significatur & prohibetur in eadem mensa simul comedere: quod intelligendum est formaliter (vt exprimit Suarez) *Suarez*. id est cum alio per modum societatis comedere, & tamquam cum comite, quia tunc est vera communicatio vnus cum alio, quamuis fiat in diuersis mensis materialibus; non verò casu & absque societate comedere, quamuis fiat in eadem mensa, quia tunc verè vnus non communicat cum alio. Eadem est de cohabitatione, significata per particulam *communio*, quod scilicet prohibita sit in eadem domo, quamuis in diuersis cubiculis, per modum societatis facta, non verò à casu & solum materialiter, adhuc in eodem cubiculo, inò etiam in eodem lecto, vt Suarez aduertit. *Suarez*.

DIFFICULTAS II.

Utrum communicatio ex vi Excommunicationis prohibita sit mortalis, an tantum venialis.

Supponimus, communicationem excommunicati cum baptizatis, & econtra baptizatorum cum excommunicato, prædictis quinque particulis significatam, esse peccatum, quia prohibita est ex vi excommunicationis maioris; & esse peccatum sacrilegij contra religionem etiam in rebus ciuilibus, quia prohibita est in odium excommunicati,

cas, tamquam indigni communicatione membrorum Ecclesiae.

Hoc supposito est difficultas, An sit mortale, an tantum veniale. Circa quam conveniunt Doctores, communicationem in divinis, ut in Sacramentis, in Missa, in officiis divinis solemniter seu publice celebratis, & in Ecclesiasticis sepeliendo, esse mortalem ex suo genere, seu ex suo obiecto; quia dicta communicatio est materia gravis non solum in ratione actionis, sed etiam in ratione communicationis. Addimus Primò, ex suo genere: quia proleuitate communicationis potest esse tantum peccatum veniale, ut si communicatio sit in parva parte Missae aut officii divini. Secundo addimus, in officiis divinis solemniter celebratis, quia communicatio in officio divino privatum dicto, ut quando excommunicatus & alter recitant Horas canonicas, tantum est venialis, ut docent Couarruias 1. p. §. 3. n. 8. & Vasquez dub. 7. & 10. & communiter Doctores, quia in ordine ad finem, quem Ecclesia intendit privatione communicationis, non est gravis in ratione communicationis, quamvis sit in ratione actionis.

Est tamen difficultas, An communicatio in humanis seu temporalibus sit etiam mortalis.

Circa quam quamvis Raymundus absolute existimet, communicationem in humanis adhuc civilibus, in colloquiis, & in contractibus, & in exercitio iurisdictionis secularis, esse ex suo obiecto mortalem. Caietan. tamen v. *Excommunicatio*, ad finem, Couarruias, Henriquez, & communiter Doctores absolute docent, communicationem in humanis adhuc Ecclesiasticis, ut in collatione & receptione beneficii, & in exercitio iurisdictionis Ecclesiasticae, non esse ex suo obiecto mortalem (excepta malitia iniustitiae in actibus iudicis, quae ex suo obiecto censetur mortalis) & merito: quia communicatio in humanis non censetur gravis in ratione communicationis, quamvis in aliquibus censetur gravis in ratione actionis.

Addimus (in quo Doctores communiter conveniunt) communicationem alias ex obiecto, venialem posse fieri mortalem ex circumstantia aliqua, ut ex circumstantia contemptus, si ex eo fiat, vel ex circumstantia scandali, ut si communicatio cum excommunicato ipse excommunicatus abstinere ad perseverandum in sua contumacia mortali (quod raro evenit) imò hoc est communicare cum excommunicato in crimine criminoso; vel ex circumstantia finis noviter intenti à Iudice ad noviter prohibendam communicationem cum excommunicato, ut contingit quando fertur excommunicatio maior contra communicantes, seu participantibus cum excommunicato.

DIFFICULTAS III.

Quibus penis afficiatur qui illicitè communicat cum excommunicato.

10 Conveniunt Doctores, eum, qui illicitè communicat cum excommunicato, regulariter tantum puniri excommunicatione minori lata à Iure (ac proinde etiam ipse excommunicans, excepto Papa, eam incurrit, si communicet cum excommunicato ab ipso) ut constat ex c. *A nobis*. 2. de Exceptionibus, & ex aliis pluribus Iuribus. Vnde can. *Excommunicatos*. 11. qu. 3. ubi dicitur,

communicantem cum excommunicato innotat simili excommunicatione, quia antiquus est, applicandus est per Iura posteriora de excommunicatione simili in ratione quasi communi & generalis, id est, quod etiam incurrit excommunicationem, sed non maiorem, quamvis communicatio ob quam incurritur, sit mortalis, qualis est communicatio in divinis. Ad eam tamen excommunicationem minorem incurram requiritur, quod communicatio cum excommunicato sit culpabilis, quia excommunicatio minor est vera poena; imò requiritur, quod communicatio sit ex plena deliberatione ex se sufficiente ad mortalem, quia absque plena deliberatione non est peccatum contumaciae, sine qua nulla incurritur censura.

Addimus, regulariter tantum puniri excommunicatione minori: quia in quibusdam paucis casibus puniuntur excommunicatione maiori.

Primus est, quando quis scienter communicat cum excommunicato in crimine criminoso seu damnato, id est in eo crimine ob quod incurritur excommunicatio, influendo per se in illud, aut per auxilium, aut per consilium, auraliter, ut constat ex c. *Nuper*. 29. & ex cap. *Si concubina*. 11. de Sententia excommuni. in Decretalibus, & ex c. *Statimus*. 3. de Sententia excommuni. in 6. Ad eam tamen incurram requiritur Primò (in quo Doctores conveniunt) quod communice in crimine ob quod lata & incurritur est excommunicatio, ut aperte dicitur in dictis capp. Secundo requiritur, quod communiceet cum excommunicato in crimine iam damnato, seu punito ipsa excommunicatione, id est, postquam ob illud is, cum quo communicat, fuit excommunicatus, alias non communicaret cum iam excommunicato, & deducitur ex particula *criminoso*, reperta in c. *Nuper*. & clarius ex particula *damnato*, reperta in c. *Statimus*, de Sententia excommunicationis, in 6. Tertiò requiritur, quod communiceet scilicet illum iam incurrisse excommunicationem, alias excusabitur à transgressione prohibitionis communicationis in crimine iam damnato, ob quam excommunicatio fertur contra ipsum communicantem; imò requiritur, quod communiceet scilicet ignorantia aliqua, adhuc crassa: quia qui cum hac ignorantia communicat, non communicat scienter, sed ignoranter. Quarto requiritur, quod is, cum quo communicat in crimine, sit nominatim excommunicatus, ut constat ex dicto c. *Nuper*. ac proinde non sufficit quod sit notorius percursor Clerici, neque quod excommunicationem generaliter latam ob illud crimen incurrit. Quintò, ut contra Sotum docent Avila cap. 6. de peccat. 10. dub. 4. Nauarrus & Suarez post *Excommunicantem* *Ad evitanda*. requiritur, quod nominatim excommunicatus seu scriptus, talis sit etiam denunciatus seu publicatus: & quamvis hoc excommunicatio sit iuris (ob quod etiam eam incurrit ipse excommunicans, excepto Papa) requiritur absoluti, nisi ab eo à quo potest ipse excommunicatus cum quo communicavit, quia id specialiter decernitur in dicto c. *Nuper*.

Secundus casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurritur excommunicatio maior, est, quando Clericus scienter & sponte admittit excommunicatum à Papa ad officia divinia: imò ipsi Papa specialiter referatur in cap. *Significavit*. 18. de Sententia excommunicationis. Ad

eam ergo incurrendam requiritur, Primò, quòd communicans seu admittens sit Clericus. Secundò, quòd communicatio sit admissio ad officia diuina, & non sufficit quòd cum illo intersit diuinis officiis sicut vnus de populo. Tertiò, quòd communicet sciens absque ignorantia esse excommunicatum à Papa. Quartò, quòd communicet spontè, id est non motus metu aliquo, aut vi adhuc leui. Quintò, quòd sit excommunicatus à Papa, & tamquam ab homine, ad quod non sufficit quòd excommunicatio sit contenta in lure, vel in Bulla Censuræ, imò & quòd sit denunciatus.

Tertius casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurritur excommunicatio maior, est, quando quis communicat cum excommunicato excommunicatione, etiam lata contra participantes seu communicantes cum illo, vt constat ex cap. *In dubiis*. 30. de Sententia excommuni. hæc autem excommunicatio maior numquam fertur à lure, sed tantum ab homine; & non fertur validè contra sic communicantes, nisi specialiter feratur contra certam & determinatam personam, eam prius canonicè monendo ne communicet, vt constat ex lure nouo cap. *Statuimus*. 3. & c. *Constitutionem*. 9. de Sententia excommuni. in 6. Ob quod Iudices, qui generaliter contra participantes ferunt excommunicationes, nihil faciunt, vt aduertunt communiter Doctores: imò illicitè, nisi forsam iam consuetudo eos excuset.

Et non solum nihil faciunt, seu inualidè excommunicant, quando absque dicta monitione ferunt excommunicationem contra communicantes cum excommunicato ab ipso eodem Iudice (in quo Doctores conueniunt) sed etiam quando ferunt illam contra communicantes cum excommunicato ab alio Iudice, vt contra Conarruiam docent Vasquez. Vasquez dub. 10. & communiter Doctores, quia in dicto cap. *Constitutionem*. absoluit & absque distinctione aliqua excommunicati, requiritur dicta monitio; vt excommunicatio validè feratur contra communicantes cum excommunicato, quamuis in dicto c. *Statuimus*. tantum sit sermo de communicantibus cum excommunicato ab ipso eodem Iudice.

Addimus, vt contra Auilam c. 6. disp. 10. dub. 5. & contra Henriquez docent Nauarrus cap. 27. n. 31. & Sotus in 4. dist. 22. q. 1. ar. 4. quòd quamuis excommunicatio nouiter lata à Iudice contra communicantes cum excommunicato sit nulla, quando non sit canonica monitio, & ideo non incurritur; nihilominus ipsa noua prohibitio communicationis cum eo excommunicato obligat sub mortali: quia ex vna parte ea prohibitio fit ex nouo & sufficiente motivo, vt ob eius transgressionem feratur excommunicatio maior; ex altera parte prohibitio ipsa non impeditur, neque irritatur ex defectu dictæ monitionis; quamuis irritetur ipsa excommunicatio, & ideo non incurritur, vt ex contextu dictorum capp. patet.

Quartus casus est, quando quis scienter propriæ temeritatis audacia præsumit seipsum in loco sacro publicè aut nominatim excommunicatum (& iam post Extravagantem *Ad vitandam*. adde denuntiatum) vt constat ex Clementina 1. de Sepulturis, de quo egimus Disp. v. Diff. 1. 11.

Quintus casus solet tradi, nempe quando quis scienter præsumit seipsum in loco sacro hæreticos, aut eorum fautores & defensores, ex c. 2. de Hæ-

reticis, in 6. Hæc tamen excommunicatio maior non incurritur ob communicationem cum hæretico, aut eius fautore in quantum excommunicato, sed in quantum hæretico aut fautore, de quo etiam egimus Disp. v. Diffic. 111.

DIFFICULTAS IV.

Quibus modis communicatio cum excommunicato non tolerato excusetur à culpa, & consequenter à pœna Excommunicationis.

Supponimus, ex natura rei communicationem aliorum cum excommunicato (imò etiam ipsius excommunicati cum illis) etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, excusari à culpa, & consequenter à pœna excommunicationis, ob ignorantiam inculpabilem tam facti, id est excommunicationis excommunicati, quam iuris, id est prohibitionis communicandi; & etiam ad vitandum graue aliquod detrimentum, siue in corpore, siue in fama, siue in bonis fortunæ.

Et ex misericordia & benignitate Ecclesiæ, vt dicitur in can. *Quoniam multos*. 11. qu. 3. prohibitio communicationis fidelium cum excommunicato (quamuis alias non tolerato) subtrahitur, seu aufertur in quinque casibus hoc versu contentis:

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

vt constat ex dicto can. & ex aliis Iuribus.

Primò ergo ob utilitatem excommunicati, significatam particulâ *vtile*, aufertur prohibitio communicationis cum illo; & in primis ob utilitatem spiritualem excommunicati, vt constat ex cap. *Cum voluntate*. 54. de Sententia excommuni. ob quam eum possumus admittere ad concionem, vt dicitur in cap. *Responsio*. 43. de Sententia excommuni. (non tamen ad lectionem Theologiae, vt contra Sorum & Sayrum docent Aegidius dub. 12. & plures alij, quia non ordinatur per se ad bonum animæ excommunicati) & ob eandem possumus admonere priuatim excommunicatum, etiam interponendo alia verba & alia signa beneuolentiæ, vt magis proficiat, vt dicitur in dicto cap. *Cum voluntate*. & ob id, quando admonitio fit, in epistola potest poni solita salutatio, vt contra Siluestrum & Auilam docent non pauci: & ob eandem utilitatem potest audiri ab excommunicato confessio Sacramentalis ante absolutionem ab excommunicatione. Et non tantum ob utilitatem spiritualem excommunicati, sed etiam ob temporalem, in qua non tam agatur de lucro augendo, quam de vita aut statu sustentandi, aufertur prohibitio communicationis cum illo; ac proinde ei possumus subuenire eleemosyna in indigentia communi, vt dicitur in dicto can. *Quoniam multos*. & etiam possumus ei nostro auxilio aut defensione subuenire, ne ei graue aliquod damnum eueniat.

Et non minus ipse excommunicatus ob suam utilitatem, aut spiritualem aut temporalem, poterit cum aliis communicare, quam alij cum ipso; ac proinde poterit concionem audire, & orationes, & consilium, & eleemosynam petere, &c., vt constat ex cap. *Si vere*. 34. de Sententia excommuni. etiam poterit debitum priuatim exigere.

Et non solum ob utilitatem excommunicati, aut spiritualem aut temporalem, sed etiam ob propriam potest quis communicare cum excommunicato,

nicato, quando nequit æquè commodè ab aliis subueniri, quia excommunicatio non debet esse magis incommoda aliis fidelibus, quàm ipsi excommunicato; ac proinde tunc potest quis audire ab excommunicato concionem, & consilium & fauorem, & elemosynam petere, & necessaria emere: imò prædicatores & Confessores possunt ab excommunicato elemosynam petere, quamuis possint aliunde æquè commodè sibi providere, vt indicatur in dicto c. *Cum voluntate*, & vt constat ex dicto cap. *Si verè*, & ex c. *Intelleximus*. 7. de Iudiciis. Potest quis ab excommunicato debitum exigere, & legatum ab ipso relictum potest recipi, vt pote iam mortuo; quia quando recipitur, non accipitur ab illo excommunicato, quia iam est mortuus, quo cessauit excommunicatio (sicut epistola scripta ab excommunicato potest recipi & legi, quando iam non est excommunicatus) etiam si iure prohibiti sumus cum ante absolutionem Ecclesiasticè sepelire, sed non profanè, nec cum aliter tractare.

21. Secundò, ob legem matrimonij, significatam particulà *lex*, excipitur vxor à prohibitione communicationis cum marito excommunicato (adhuc de participantibus) in can. *Quoniam multos*, non solum quoad vsum coniugalem, & quoad obsequia solita, sed etiam quoad omnia alia: nec excommunicatione mariti eximitur ab obligatione communicationis debita ratione matrimonij, vt constat ex c. *Inter alia*. 3. 1. de Sententia excomm.

Tertiò, ob subiectionem significatam particulà *humile*, excipiuntur filij, seu liberi tam masculi quàm femina à prohibitione communicationis cum parentibus excommunicatis (etiam de participantibus) in dicto can. *Quoniam multos*, imò, vt Sayrus aduertit lib. 2. c. 14. etiam cum aliis progenitoribus remotioribus, vt cum auis & proauis; quia etiam respectu horum dicuntur liberi in iure: & nomine liberorum etiam comprehenduntur filij emancipati, quamuis non sint commensales, vt contra non paucos docent Paludanus in 4. dist. 18. qu. 6. ar. 2. & Hugolinus Tabula 2. c. 23. quia verè sunt filij: & etiam comprehenduntur illegitimi, ob eandem rationem; & etiam comprehenduntur adoptiui, quamdiu non sunt emancipati, quia quamdiu non sunt, verè dicuntur filij: imò, vt aduertit Sayrus, etiam comprehenduntur nurus & gener, & priuignus & priuigna, quia ratione affinitatis habentur vt filij, & in dicto can. *Quoniam multos*, priuilegiantur liberi absque vlla restrictione.

22. Deinde ob subiectionem, eadem particulà *humile* significatam, excipiuntur à prohibitione communicationis mancipia, & etiam seruientes, cum suis dominis & heris excommunicatis (etiam de participantibus) & non tantum seruientes rusticani, sed etiam alij, dum eorum consilio aut ope non fuerit perpetratum scelus ob quod incurta est excommunicatio, vt constat ex dicto Canone.

Tandem ob subiectionem excipiuntur subditi Religiosi à prohibitione communicationis cum suis Prælatibus excommunicatis (etiam de participantibus) vt contra nonnullos docent Vasquez dub. 9. Auila c. 6. disp. 1. 1. dub. 7. & communiter Doctores, non tamquam cum Iudicibus, quia à iurisdictione sunt suspensi, sed tamquam cum patribus familias gubernantibus domum; excipiuntur autem, vel quia habentur pro filiis, vel quia

sunt de familia sui Prælati, & familia excusantur in dicto c. *Si verè*.

Dicto autem priuilegio communicandi cum marito excommunicato, & cum parentibus, & cum dictis superioribus, nempe dominis, heris, & Prælatibus excommunicatis, etiam gaudent vxor & filij, & inferiores, quamuis tantum ipsi sint excommunicati; quia absque vlla restrictione excommunicationis propriæ, aut mariti, & parentum, & superiorum eximuntur à prohibitione communicationis cum marito, & parentibus, & superioribus. Vnde vt contra Siluestrum & Rosellam aduertunt Conar. rarius 1. p. §. 1. Vasquez dub. 9. Egidius dub. 11. & communiter Doctores, non solum vxor, & liberi, & inferiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum marito, & cum parentibus, & superioribus excommunicatis, vt exprimitur in dicto can. *Quoniam*, sed etiam econtra maritus, & parentes, & superiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum vxore, & cum liberis, & cum inferioribus excommunicatis; quia eo ipso quod vxori, & filio, & inferiori excommunicato conceditur communicare cum marito, & cum parente, & cum superiore, etiam conceditur ipsis marito, & parenti, & superiori communicare cum illis excommunicatis; cum maritus, & pater, & superior non excludantur ab eo fauore, sicut excluditur excommunicatus toleratus per Extraneitatem *Ad emenda*.

Eximuntur autem omnes prædicti, etiam si ipsi excommunicati, iam excommunicati, & alij post horum excommunicationem denuntiatam inter tales, nempe coniuges, & famuli, & domini, & superiores, & inferiores, vt contra Angelum docent Egidius & alij; quia quamuis post excommunicationem modo declarato illicitè fiant tales (scilicet ratione utilitatis, aut necessitatis) nihilominus absolute, & absque restrictione.

Ob dictam tamen subiectionem, significatam particulà *humile*, non excipiuntur valalli à prohibitione communicationis cum domino temporali excommunicato, nec econtra, quia valalli non sunt filij, nec seruientes, nec aliter de familia domini temporalis: & ob eandem rationem Clerici non excipiuntur à prohibitione communicationis cum suo Episcopo excommunicato, nec econtra.

Et quamuis sint qui existiment, inferiores eisdem familiæ gaudere dicta exemptione à prohibitionem communicationis inter se; id tamen absque fundamento dicitur, nec est verum, nisi quatenus necessarium sit vt communicent cum superioribus & superiores cum ipsis: possunt tamen absque alio titulo communicare in cohabitando in eadem domo, in qua erant ante excommunicationem, quia nullus excommunicatione cogitur proprium habitaculum deferere.

Quartò, ob ignorantiam, significatam particulà *res ignorata*, ignorantes excipiuntur à prohibitionem communicationis cum excommunicato, vt constat ex dicto can. *Quoniam multos*, quod intelligitur tam de ignorantia facti, id est excommunicationis (imò non toleratæ) quàm iuris, id est prohibitionis communicationis cum excommunicato, quia dictus Canon absolute & absque vlla restrictione loquitur de ignorantibus.

Et quamuis communiter Doctores ad id erigunt ignorantiam

ignorantiam inuincibilem, sed absque efficaci fundamento, imò contra dictum Canonem, quia in eo Pontifex significat se ex misericordia eximere ignorantes, & reliquas suprà dictas personas; & tamen ignorantia inuincibilis non ex misericordia, sed ex natura rei excusat. Et huic non parum fauet, quòd in initio, antequam dictam indulgentiam concedat, praeiungit pro causa & motivo confessionis, quam statim facit, quòd multi occasione excommunicationis perierint partim ignorantia, partim nimia simplicitate; & tamen nullus perierit ignorantia inuincibili: ergo quando statim eximit ignorantes, eximit eos qui vincibiliter ignorant: quod in dicto Canone etiam indicatur, dum absolute & absque ulla restrictione ignorantia eximit ignorantes, quia ignorantia vincibilis est vera ignorantia.

26 Ut ergo quis peccet communicando cum excommunicato, non sufficit dubium de excommunicatione (in quo Doctores communiter conveniunt) imò in dubio non potest tractari, ut excommunicatus absque iniuria illius, quia in materia iustitiae melior est conditio possidentis; sed requiritur notitia moraliter certa excommunicationis, imò extra confessionem habita, imò etiam requiritur notitia moraliter certa denuntiationis excommunicationis, aut incurisionis notoria in excommunicationem ob percussione Clerici. Qui autem est dubius de dicta denuntiatione, aut incurisione, si sit moraliter certus de excommunicatione, quamvis absque iniuria possit vitare publicum publice, & occultum occulte, iuxta antiquam dispositionem c. Cum non ab homine. 14. de Sententia excommunicata. non tamen tenetur illum non vitare; quia etiam in Extrauagante Ad evitanda, concedatur licentia tolerandi seu non vitandi non denuntiarum, & non excommunicatum notorie ob percussione Clerici, sed in ea non obligatur ad illum tolerandum. Dicitur autem notitia moraliter certa, quae est prudens, seu probabilis. Unde si quis extra confessionem audierit ab ipso excommunicato non tolerato ipsum esse talem, aut si id audiuit à Parocho fide digno, aut si id publica fama ei constet, non potest cum tali communicare, quia notitia sic habita est moraliter certa.

28 Postquam verò quis certò nouit aliquem esse excommunicatum & vitandum, tamdiu est ab ipso vitandus, quamdiu ipsi non constet prudenter seu probabiliter esse absolutum ab excommunicatione, ut constat quando plures fide digni id pro certo affirmant, imò & quando unus, imò & quando ipse excommunicatus, si fide dignus sit. Sufficit

quoque publica fama absolutionis, aut quòd multum tempus transierit post incuriam excommunicationem, & quòd, considerata conditione personae & negotij, prudenter iudicetur non insurdisse tanto tempore in excommunicatione. Imò etiam sufficit, si non sit mala fama, & in principio se gerebat ut excommunicatus, quòd postea se gerat ut absolutus.

Observandum est, ut contra nonnullos optimè Vasquez dub. 8. & Auila c. 6. disp. 11. dub. 11. ex Vasquez. Ania. communicatos vitandos in vna Prouincia, aut in vna ciuitate, vitandos esse vbique; ita tamen, ut si in alio loco id sit publicum, publice vitetur; & si occultum, occulte tantum, iuxta dictum c. Cum ab homine. quia in dicta Extrauagante nihil circa hoc innouatur, sed tantum quantum ad qualitatem excommunicatorum, quòd scilicet, ut debeant vitari (publici publice, & occulti occulte) sint denuntiati, aut notorie excommunicati ob percussione Clerici.

29 Tandem Quintò ob necessitatem, significatam particula *necesse*, aufertur prohibitio communicationis cum excommunicato, quae est necessitas simpliciter & absolute etiam morali modo (ad differentiam vtilitatis, quae est necessitas ad melius esse) ut constat ex dicto can. Quoniam multos, & ex cap. Inter alia. 31. de Sententia excommunicationis: & ob necessitatem tam ipsius excommunicati, quam aliorum, & tam ob corporalem, quam ob spiritualem, in quo Doctores communiter conveniunt: & non tantum ob necessitatem obligantem, sed etiam ob communem; & non minus ipse ob suam necessitatem poterit communicare cum aliis, quam alij cum ipso. Praedicta autem sunt vera, quando patienti necessitatem siue ipse siue alius eam pariat, non possit aliunde commodè subueniri, nisi media communicatione ipsius excommunicati cum aliis, & aliorum cum ipso: sicut nec ratione vtilitatis aufertur prohibitio communicationis, quando aequè commodè potest quis aliunde subueniri; quia quando aequè commodè potest aliunde, non melius subuenitur media communicatione: ac proinde in ea communicatione comparata cum alio medio, non est vtilitas; & quando commodè potest aliunde subueniri, non est necessitas in communicatione, comparata cum alio medio. Necessitas tamen ob quam aufertur prohibitio communicationis, non est scrupulose examinanda; quia ubi examinatur necessitas, vix deficiet manifesta vtilitas, quae etiam sufficit ad excusandam dictam communicationem.

